

Õiguskantsler

Monika Rogenbaum
vallavanem
Valga Vallavalitsus
valga@valga.ee

Teie nr

Meie 04.03.2024 nr 7-5/240179/2401345

Erivajadusega lapse toetamine koolis

Lugupeetud vallavanem

Õiguskantsleri poole pöördusid [] vanemad murega, et nende laps on jäänud vajaliku abita, kuna vallavalitsuse otsuse kohaselt ei ole lapsel sellest aastast enam õigust tugiisikuteenusel. Lapsele ei taga vajalikku abi ka kooli pakutav tugi. Selle tõttu on laps pidanud mõnda aega koolist puuduma.

Mõistagi on keerulisi olukordi, kus on raske otsustada, kas lapsele on koolipäeva jooksul vaja tugiisikut sotsiaalteenusena või saab vajalikku abi pakkuda kool. Selliste raskustega seisavad silmitsi ka teised vallad ja linnad. Omavalitsuste esindajad, kellega õiguskantsleri nõunik tugiisiku määramisest kõneles, leidsid, et sotsiaal- ja haridusametustel tuleb teha koostööd selle nimel, et laps ühest või teisest süsteemist abi saaks.

Selle üle, et [] koolipäeva jooksul abi vajab, vaidlust pole. Valga Vallavalitsus on samal ajal nii [kooli] pidaja kui ka oma valla elanikele sotsiaalteenuste korraldaja. Seetõttu on vallavalitsuse ülesanne korraldada lapsele vajalik abi kas sotsiaal- või haridussüsteemi või mõlema kaudu. Isegi kui vallavalitsus on veendunud, et abi peaks tulema haridussüsteemist, peab jätkama lapsele sotsiaalsüsteemist abi andmist, kuni kool on täiesti valmis lapsele piisavalt abi pakkuma. Seda enam, et vallavalitsus on taganud lapsele sotsiaalsüsteemist tugiisikuteenuse viimasel kahel ja poolel aastal ning lapse abivajadus ei ole õppeaasta kestel muutnud.

Leian, et Valga Vallavalitsuse otsus ei olnud kooskõlas kehtivate seadustega ning jättis [] ilma talle vajalikust abist (vt ka õiguskantsleri 28.01.2020 [soovitust](#) sarnases asjas).

Palun vallavalitsusel tagada [] vajalik abi. Otsuse tegemisel arvestage palun seadusega sätestatud nõudeid ning tehke otsus, mis on lapse huvides parim. Palun andke 15. märtsiks 2024 teada, mida Te soovitate järgimiseks ette võtnud olete.

Otsus tugiisikuteenuse osutamisest keeldumise kohta ja vaideotsus

1. [] sai [] kasutada koolipäevadel tugiisiku abi. Tugiisikuteenuse määras lapsele Valga Vallavalitsus sotsiaalteenusena. Vallavalitsuse selgituste kohaselt määrati tugiisik selleks, et [] Vallavalitsuse otsused tugiisikuteenuse saamise kohta olid tähtajalised ning viimane otsus kehtis kuni [].

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

2. Et laps saaks tugiisikuteenust ka õppeaasta teises pooles, esitas lapsevanem [] taotluse teenuse osutamise jätkamiseks. Dokumendi kohaselt, mille vallavalitsus õiguskantslerile edastas, sarnanes lapse abivajadus [] selle abivajadusega, mille alusel talle varem tugiisik oli määratud. Muu hulgas oli tal abivajaduse hinnangu []. Vallavalitsuse hinnangus on kirjas, et laps vajab koolipäeva vältel õpetaja, abiõpetaja või muu toetava personali abi.

3. Vallavalitsuse sotsiaaltööteenistus lahendas lapsevanema taotluse 3. jaanuari 2024 otsusega, millega keeldus lapsele tugiisikuteenust määramast. Valla nimel tehtud keelduvat otsust on põhjendatud kokkuvõtvalt sellega, et lapsele vajalikku abi peaks osutama kool. Otsuses viidatakse seadusesätetele, mille järgi on haridusliku erivajadusega õpilase toetamine kooli ülesanne, ning koolivälise nõustamismeeskonna (Rajaleidja) otsusele, mille kohaselt vajab [] koolis erituge ja tugispetsialistide teenust.

4. Vallavalitsuse 3. jaanuari 2023 otsust võib mõista nii, et vallavalitsuse hinnangul vajab laps koolipäeva jooksul abi nii tundide kui ka vahetundide ajal. Vallavalitsus ei väitnud, et lapse abivajadus oleks otsuse tegemise ajaks vähenenud võrreldes eelneva ajaga, kui vallavalitsus pidas vajalikuks lapsele tugiisikuteenust osutada. Otsuses järeldatakse, et seda tuge on võimalik pakkuda haridusametuse tugispetsialistidel ja/või abiõpetajal, õpetaja abil või assistendil.

5. Lapsevanem esitas vallavalitsuse otsuse peale vaide. Vallavalitsus pikendas vaide lahendamise tähtaega, kuna küsis [koolilt] selgitusi ja korraldas ümarlauaarutelu vanemate ärakuulamiseks. Vallavalitsus lahendas vaide 13. veebruari 2024 keelduva otsusega.

6. Vaideotsuses esitas vallavalitsus samad argumendid, kuid selgitas põhjalikumalt, miks ei pea lapse abistamiseks osutama talle sotsiaalteenust, vaid abi peaks tulema koolilt. Ka vaideotsuses ei ole hinnatud otseselt lapse abivajadust, kuid otsust võib mõista nii, et vallavalitsuse hinnangul vajab laps koolipäeva jooksul abi nii tundide kui ka vahetundide ajal. Seda, millistes olukordades ja mis eesmärgil laps abi vajab, kirjeldavad vaideotsuses lapsevanem ja kool.

7. Vaideotsuses on märgitud, et vanema sõnul vajab laps oma erivajaduse tõttu []. Tugiisikuga on laps saanud koolis käia ja õppinud uusi oskusi. Vanem selgitas, et õpetajad ei saa lapsele vajalikku abi pakkuda. Laps õpib []. Pärast vallavalitsuse keelduva otsuse tegemist on laps pidanud koolist puuduma [].

8. Vaideotsuses on esitatud kokkuvõtte kooli seisukohast, mille järgi vajab laps koolis tugiisikut. Kool kirjeldab lapse abivajadust samamoodi nagu lapsevanem. Kool rõhutab, et laps vajab []. Samuti toob kool välja, et lapsel on []. Kooli hinnangul vajab laps tuge []. Kool kinnitas, et laps juba saab koolilt tuge ([]), kuid ta vajab lisaks ka tugiisikut.

9. Vaideotsuses on viidatud ka Rajaleidja []. aasta soovitusel, mis kirjeldab, millist abi [] koolis vajab [].

Hinnang valla otsuste õiguspärasusele

10. Vaidlust pole selles, et [] vajas (vajab ka praegu) koolipäeva jooksul abi. Küsimus võib olla aga selles, millist abi laps koolipäeva jooksul vajab. Vallavalitsus ei ole oma otsustes täpsustanud ega ümber lükanud lapsevanema ja kooli kirjeldust selle kohta, mis olukordades ja mis eesmärkidel laps koolis abi vajab. Seda kinnitavad ka hinnang lapse abivajadusele, mille vallavalitsuse lastekaitsetöötaja andis 2023. aasta oktoobris, ning õiguskantslerile antud selgitused selle kohta, mis eesmärgil oli lapsele varem tugiisikuteenus määratud. Vallavalitsus ei

ole oma otsustes ega õiguskantslerile antud selgitustes väitnud, et lapse arengus oleks toimunud hüpe ja lapse abivajadus oleks 2024. aasta alguseks oluliselt vähenenud.

11. Niisamuti ei saa Rajaleidja [] antud soovitusel teha järeldust, et [] vajab koolis pelgalt sellist abi, mida on soovitanud Rajaleidja, kuid mitte hoolekandeabi. Rajaleidja annab soovitusi õppe ja kasvatustöö korraldamiseks ning selle jaoks tugiteenuste rakendamiseks koolis (vt [põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse](#) § 47 ja [määrus](#) koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel andmise tingimuste ja korra kohta, § 6 lg-d 3 ja 4). Rajaleidja pädevuses ei ole teha sotsiaalteenuseid puudutavaid otsuseid omavalitsuse asemel. Isegi kui kool täidaks täiel määral Rajaleidja soovitusi ([]), ei pakuks see lahendust kõigiks sellisteks olukordadeks, milles laps abi vajab. Endiselt jääks küsimus, kes katab lapse ülejäänud abivajaduse.

12. Niisiis on vaidluse tuum selles, kas lapsele vajaliku abi peab korraldama valla kool või vallavalitsus. Abist keeldumist põhjendati otsustes sellega, et lapsele peaks abi korraldama kool. Iseenesest ei ole välistatud, et lapsele tugiteenuse osutamise vajadus sotsiaalhoolekande seaduse alusel langeb ära, kui laps juba saab vajalikku abi koolist. Selles asjas jättis aga vald lapsele vajaliku abi kooli kaudu korraldamata. See, et laps koolist abi ei saaks, oli vallavalitsusele vähemalt vaideotsuse tegemise ajal selge, kuna nii kool kui ka lapsevanem juhtisid sellele tähelepanu. Ka pärast vaideotsuse tegemist ei leppinud vallavalitsus kooliga kokku, et kool palkaks inimese või korraldaks töö ümber nii, et laps hakkaks vajalikku abi saama koolist.

13. Vanem selgitas õiguskantsleri nõunikule, et pärast valla keelduvat otsust sai laps koolis käia ainult siis, kui []. Laps on nüüdseks koolist puudunud []. Vald ei ole sellele vaatamata probleemile lahendust leidnud. Seega näeb vald asja nii, et vajaliku abi saamiseks peaksid lapsevanemad asuma vaidlema valla teise asutusega ning vallal puudub kooli kaudu vajaliku abi tagamisel roll. Selline arusaam on ekslik ja erivajadusega lapse pere seisukohalt ebaõiglane.

14. Lisaks ei selgu vallavalitsuse otsustest, et vallavalitsus oleks hinnanud, kas lapsele tugiteenuse määramisest keeldumine on lapse huvides parim. Otsustest ja vallavalitsuse selgitustest võib teha järelduse, et last ei kuulatud ära ning esialgu ei selgitatud välja ka kõiki olulisi asjaolusid (kooli hinnangut küsiti alles vaideotsuse tegemisel). Samuti pole otsuses arutluskäiku, mis näitaks, et see otsus on tehtud lapse parimates huvides. Lisaks kulus otsuse tegemiseks ebamõistlikult kaua aega (11. oktoobrist 2023 kuni 3. jaanuarini 2024).

15. Neil põhjustel on vallavalitsuse otsused vastuolus [sotsiaalhoolekande seadusega](#) (§ 3 lg 1 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1 ning § 23 lg-ga 3), [lastekaitse seadusega](#) (§ 17 lg 1 p 3, § 21 ja § 29 lg 1) ja [haldusmenetluse seadusega](#) (§ 5 lg 2, § 54), sest otsuste tegemise ajal ei olnud lapse abivajadus kaetud ning järelikult oli lapsel õigus saada tugiteenust sotsiaalhoolekande seaduse alusel.

16. Lõpetuseks. Vestlustes õiguskantsleri nõunikuga kinnitasid mitme kohaliku omavalitsuse esindajad, et kirjeldatud juhtudel on kooli ja sotsiaalvaldkonna koostöö väga oluline. See aitab selgeks teha, mis eesmärgil ja kui palju laps abi vajab, ning kokku leppida, kuidas on kõige mõistlikum seda abi korraldada. Toodi välja, et mõni laps vajab koolipäeva jooksul individuaalset juhendamist, motiveerimist ja järelevalvet. Sellisel juhul on lapsele määratud tugiteenust sotsiaalsüsteemi kaudu, aga kasutatud on ka teisi lahendusi, näiteks võetud tugiteenust või muu lapsele tuge pakkuv inimene kooli tööle. Osale lastest piisab õpetajat abistavast töötajast, kes toetab klassis korraga mitut last. On ka lapsi, kes koolis tegelikult kõrvalabi ei vaja, kuigi nende vanemad näevad olukorda teisiti.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: [kool], Haridus- ja Teadusministeerium (avaldaja isikuandmeteta)

Angelika Sarapuu 693 8411
Angelika.Sarapuu@oiguskantsler.ee